

## ЛЕВ І ПРОЛЕВ (ЛЕВ І ЦИГАН)

Іде циган по діброві  
(Десь лихе носило),  
При нім пара вареників,  
Люлька та кресило.

Чорний, темний, як та хмара,  
По лісі блукає:  
Іскривився, курить люльку...  
Аж Лев вибігає.

Вибігає, став, питає:  
"Хто ти, чорний враже?"  
"Скажи перше, хто ти, враже?" –  
Циган йому каже.

Стрепенув звір головою,  
"Я Лев", – промовляє.  
"Ти Лев собі, а я Пролев!" –  
Циган відвічає.

"Ходім битись!" – Лев говорить.  
"Та ходімо, враже!"  
"Тільки я ще не обідав", –  
Циган йому каже. –

Як даси чого поїсти,  
Трохи підкріпитись,  
Тоді піду із тобою  
В чисте поле битись!"

"Та нічого, – Лев говорить, –  
З тобою робити!  
Мушу тобі на закуску  
Хоч телицю вбити!.."

І кинувся межі стадо,  
Телицю вбиває;  
Шабатує пазурами,  
Шкуру іздирає.

Оббілював, як годиться,  
Сів коло телиці;  
А цигану дає шкуру  
І шле до криниці:

"Біжи, – каже, – до криниці,  
Та не забавляйся:  
Як набереш води повну,  
Бігцем повертайся!"

Пішов циган, не вертає,  
Сидить та й копає...  
Лев приходить. "Що ти робиш?" –  
Цигана питає.

"Таже бачиш, що я роблю:  
Криницю копаю!  
Що я тобі шкурлатами  
Все черпати маю?!"

Принесу тобі криницю,  
Та й роби, що знаєш!"  
"Ну, небоже, – Лев подумав, –  
Добру силу маєш!.."

І нагнувся, сам за шкуру,  
Води набирає,  
А цигана за дровами  
У ліс посилає.

Пішов циган, не вертає,  
Тільки дуби в'яже...  
Лев приходить: "Що ти робиш?" –  
Циганові каже.

"Таже бачиш, що дубину  
Докупи збираю;  
Отак візьму усю разом  
Та й повириваю!..."

Подивився Лев могучий,  
Махнув головою:  
"Оце, – думає, – на лихо,  
Здибався з бідую!..."

Бере його до телиці  
Живо відсилає,  
А сам дуба молодого  
При землі ламає.

Зламав дуба молодого,  
На кряжі кряжує  
Та й, сердешний, нагадався,  
Що вогню бракує...

Приніс дрова та й гадає,  
Де вогню узяти.  
Але циган йому каже:  
"А що, Леве-брате?"

Вдарим в камінь пазурами!  
Хто вогню добуде,  
То той у нас і без бійки  
Найсильніший буде!"

Пішли вони до каменя,  
Разом поставали,  
Як ударив Лев у камінь –  
Пальці позлізали...

Заревів Лев, підняв лапи,  
Лапи об'юшило!  
А наш Пролев добуває  
Губку та кресило.

Як ударив – скала ціла  
В іскрах загоріла  
І доразу суха губка  
Димом задиміла...

Ідуть вони до телиці,  
Вогонь розкладають;  
Розбатовують телицю,  
Стегна запікають.

Запікають тлусті стегна,  
Обід спорядили,  
Спорядили обід пишний,  
На двох розділили.

Посідали і балюють:  
Лев аж припадає;  
А що циган вже й наївся, –  
Решту розкидає.

А за ним голодні птахи  
Купами літають;  
Що розкине, поїдають  
Та розволікають.

Лев поглянув – його Пролев  
Вже й кісток не має,  
Лежить собі проти сонця,  
Живіт вигріває.

"Що, Пролеве, будем битись?" –  
Лев несміло каже.  
"Та вже ж битись, не миритись!  
Але чекай, враже:

Возьми перше стисни камінь –  
Як води добудеш,  
То тоді ти і без бійки  
Найсильнішим будеш!.."

Бере камінь Лев у лапи,  
Потряс головою;  
Як потисне... камінь тріснув,  
Сиплеться мукою...

"Видиш, враже, – циган каже, –  
Й води не добудеш!  
Та як же то ізо мною  
Боротися будеш?

Отак тисни, як я тисну" –  
Циган промовляє  
Та руками вареника  
Щосили стискає.

Заюшила сироватка...  
"Видиш, – циган каже, –  
Що вас двадцять таких левів  
Того не докаже!"

Та ще лучче вареника  
Перед Левом тисне!  
"Ану тепер, – каже циган, –  
Хто з нас лучче свисне?"

Підійнявся Лев могучий,  
Як на лапи стане,  
Та як свисне, та як клясне.  
Аж волосся в'яне!..

"Тепер я вже, – циган каже, –  
Тільки не дивися!  
А то й очі повилазять,  
І сам повалишся!"

Лев нагнувся, сплющив очі,  
Стоїть, ані писне...  
А той його ломакою  
Як під вуха свисне!

Зашуміло, загуділо,  
Й задзеленькотіло,  
І в очах стома свічками  
Запалахкотіло...

"Не чорти ж мені надали  
З тобою зчепитись...  
Ні, небоже, що вже хочеш,  
А не буду битись!"

"Е, боїшся, бісів Леве! –  
Циган став казати, –  
Неси, враже, шкуру грошей  
До моєї хати:

Тоді тільки я з тобою  
Миром помирюся...  
А не хочеш, то я зараз  
Із тобою б'юся!..."

Став, подумав Лев могучий:  
Нічого діяти!  
Коли хоче біда грошей,  
То тра біді дати...

Бере шкуру, йде за грішми,  
Повну набирає,  
Несе її за циганом,  
Аж чоло впріває...

Привів циган його в кузню  
Межи циганята.  
"Скидай, – каже, – Леве, шкуру,  
Ото моя хата!"

Лев скидає йому шкуру,  
Кузню оглядає;  
Аж циганя із-під вугля  
Штабу витягає.

Розпалилась тая штаба,  
Світить і біліє,  
Розсипає кругом іскри...  
Жаром червоніє...

"Що то, брате, за відміна?" –  
Лев почав питати.  
"А поспробуй, – циган каже, –  
То сам будеш знати!"

Як вхватався Лев за штабу –  
Боже, твоя воле!..  
Завертівся, замотався  
Та кулею в поле!..

"Нехай же їм сто чортяків!  
Каже коло ліса. –  
Щоб минутку ще потримав,  
То б згорів до біса!.."

14 апреля [1858].